

Rödklöverfrö – en av många grödor på Tjärby Gästgivaregård

Rödklöver är bara en av tolv grödor som Leif Jönsson odlar på Tjärby Gästgivaregård, sydost om Halmstad. Men denna högriskgröda är ändå högt prioriterad och försvarar än så länge sin plats i växtföljden.

Leif Jönsson driver Tjärby Gästgivaregård utanför Halmstad. Det är en anrik gård i en anrik bygd. Boningshuset drevs tills för drygt 50 år sedan som ett gästgiveri och gästfriheten sitter i väggarna. Gården ligger vackert belägen i ett kulturhistoriskt område med 3 500 år gamla bronsåldershögar. Gårdens 60 hektar överfördes i slutet av 1990-talet stegvis till ekologisk odling med bland annat rödklöver- och vitklöverfrö som speciellt intressanta inslag. I dag är den totala arealen cirka 130 hektar.

Växtföljden är fri och måste så vara med tanke på alla grödor som odlas. Vi räknar lätt in tolv stycken: rödklöverfrö, vitklöverfrö, vårspeltvete, vårvete, åkerbönor, havre, höstraps, sockerbetor, rödbetor, lin, korn och vall.

Men nu är det rödklöver som ska behandlas.

Insådd i vårvete

Rödklöver etableras med 3,5 kilo per hektar, oftast i vårvete med en utsädesmängd kring 230 kilo per hektar. Efter vårvetesådden blindharvas det en till två gånger. Därefter väntar Leif Jönsson så länge som han vågar med ytterligare en ogräsbekämpning med ogräsharven följt av rödklöversådden. Och den får inte bli för sen så att man kommer in i försommartorkan.

– Jag har en känsla av att jag ligger lite väl sent med sådden, säger Leif Jönsson.

Tidigare sådd ger större plantor och det tänker han satsa på i framtiden. Nackdelen är att då blir även ogräset större. Men filosofin är att ogräsbekämpning genom putsning behöver man i vilket fall som helst.

Och ju kraftigare rödklöverplantorna är desto mer putsning tål de.

Årets insådd har såtts in i den mycket ovanliga grödan vårspeltvete. Det höll på att gå riktigt illa eftersom speltvete är synnerligen vekt till sin karaktär. Så efter ogräsharvningen syntes knappt några plantor.

– Jag fick köra med ogräsharven en gång till mycket försiktigt i motsatt riktning. Då fick jag plantorna att resa sig upp igen med mindre jord på sig, berättar Leif Jönsson.

Efter det att insåningsgrödan skördats brukar halmen pressas och föras bort. I fjol var fältet nästan oframkomligt på grund av sommarens myckna regnande så halmen fick ligga kvar. Resultatet blev ganska bra trots allt. På våren vältras fältet tidigt dels för att mala sönder stubbrester, dels för att trycka ner sten.

Humlan i fokus.

Leif Jönsson studerar med fascination humlans idoga pollineringsarbete som tillsammans med Leifs engagemang i grödan är en förutsättning för ett bra utbyte.

Putsningseffekt. Draget till vänster om Leif putsades sex dagar tidigare än övriga fältet vilket 2005 resulterade i bra ogräseffekt och jämn, tät blomning.

meter ovanför markytan. I år putsades fältet vid två olika tidpunkter, den 20 och 26 maj.

– Den första putsningen planerade jag in efter väderrapporten som lovade regn någon dag efter. Det tänkte jag skulle ge bästa tänkbara resultat, berättar Leif Jönsson

Och som det ser ut i mitten av juli så är resultatet av putsningen utomordentligt lyckat. Den senarelagda putsningen har gett mycket sämre resultat, med ojämn gröda och ganska mycket baldersbrå. Huvudalternativet är således en tuff putsning. Men vissa år är plantorna för svaga för att tåla den tuffa behandlingen. Då är det bättre att försöka klämma till ogräsen, främst baldersbrån med knivbalken.

Egen knivbalk

Leif Jönsson har tillsammans med lantbrukaren Bengt Jönsson, tillika maskinkonstruktör, konstruerat en frontmonterad 12 meter bred knivbalk. Maskinen är antagligen den enda i sitt slag hitintills men många har visat stort intresse för den.

Den fungerar som bäst när höjdskillnaden är så stor som möjligt mellan gröda och ogräs. Baldersbrå och åkersenap passar bra in på denna egenskap. De är ju dessutom bland de svåraste ogräsen i ekologisk odling. I rödklöver är det lite extra trixigt

Den viktiga putsningen

I mitten av maj är det dags för ogräspusningen vilket kanske är den viktigaste insatsen under hela året. Putsningen utförs så djupt som putsaren tillåter, ca fem centi-

Knivig lösning. Leif Jönssons egenkonstruerade ogräsklippande knivbalk. Den fungerar bäst på baldersbrå, åkersenap och tistel.

Inte tröskmoget. När huvuddelen av blomhuvudena är bruna och den översta centimetern av stjälken är svart, då bör tröskning ske inom en vecka, men så är ännu inte fallet för detta blomhuvud.

att hitta rätt tidpunkt för denna körning eftersom rödklöverplantorna sträcker på sig och faller ihop beroende på utvecklingsstadium och väder. Optimal tidpunkt är att köra när baldersbråna sträckt på sig ordentligt och rödklövern börjat blomma och då börjar sjunka ihop och lägga sig. År 2005 var förutsättningarna för körning bäst i månadsskiftet juli–augusti.

Maskinens svaga punkt är drivningen som havererade i fjol. Men efter mycket eftersökningar så ersattes den moderna svaga New Holland-konstruktionen med en gammal drivning från en BM 950 med över 30 år på nacken.

– Enligt försäljaren så hade han under alla dessa år aldrig sålt en reservdel till den drivningen, så det om något tyder på bra kvalitet, konstaterar Leif Jönsson nöjsamt.

Humlor i balar

Bra pollinering är en absolut förutsättning för en god skörd. Kring fälten i Tjärby finns många naturliga boplatser för humlor. Man hittar åtminstone sex, sju mägerhål och ett antal raviner. För att ytterligare hjälpa humlorna att trivas finns några halmbalar utplacerade kring fälten.

– Jag har sett så mycket humlor som flyger från gamla balar på gården, så jag ville

gärna få samma effekt vid mina rödklöverfält, förklarar Leif Jönsson entusiastiskt.

Lite hjälp i pollineringsarbetet ger nog även bina. Men de håller sig kvar ganska länge i den attraktivt doftande vitklövern.

Rykande skörd

Bland det viktigaste i odlingen är att hitta rätt skördetidpunkt. När huvuddelen av blomhuvudena är bruna och den översta centimetern av stjälken är svart, då bör tröskning ske inom en vecka. Men vädret måste då vara det rätta och det skrivs: kruttorrt. Perfekta dagar kommer alltid förr eller senare, det gäller bara att vara på hugget och att ha is i magen.

Direkttröskning är huvudalternativet. En nödlösning är att tröska mycket försiktigt, kanske 30 % av fröna tröskas ur. Resten av materialet samlas in och torkas ordentligt på en planbottentork. Resultatet blir mycket bra men är mycket arbetskrävande.

Skördenivån varierar rejält men ligger kring 250 kg/ha. 2003 blev skörden 350 kg/ha med året efter medförde regnigt väder skördeproblem och en skörd på bara 150 kg/ha. År 2005 blev resultatet 300 kg/ha och prognosen för 2006 ligger på samma nivå.